

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۵	الف: اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	ب: اهداف تحقیق
۶	ج: فرضیات پژوهش
۶	د: سوالات تحقیق
۷	ه: پیشینه تحقیق
۱۰	و: روش شناسی تحقیق

فصل اول : کلیات

۱۴	۱-۱-تعاریف مفاهیم
۱۴	۱-۱-۱-تأمین اجتماعی
۱۵	۱-۱-۲-سیاست های تأمین اجتماعی
۱۶	۱-۱-۳-نظام های تأمین اجتماعی
۱۶	۱-۱-۴-رفاه اجتماعی
۱۷	۱-۱-۵-برخی از انواع رفاه اجتماعی
۱۸	۱-۱-۶-تعریف خدمات اجتماعی
۱۹	۱-۱-۷-حمایت اجتماعی
۱۹	۱-۱-۸-بیمه
۲۰	۱-۱-۹-عدالت اجتماعی
۲۰	۱-۱-۱۰-تعریف مشارکت

- ۲۱-۲- سابقه پیدایش تأمین و رفاه اجتماعی..... ۲۱
- ۲۲-۱-۲- سابقه و تاریخچه رفاه و خدمات اجتماعی..... ۲۲
- ۲۳-۲-۱- تاریخچه رفاه اجتماعی در ایران..... ۲۳
- ۲۶-۱-۲-۲- اهداف رفاه اجتماعی در قبل از انقلاب اسلامی..... ۲۶
- ۲۹-۲-۲-۲- اهداف رفاه اجتماعی بعد از انقلاب..... ۲۹
- ۳۱-۳- دولت رفاه..... ۳۱
- ۳۲-۴- ویژگی های خدمات اجتماعی دولتی..... ۳۲
- ۳۲-۵-۱- مبانی نظری تحقیق..... ۳۲
- ۳۲-۱-۵-۱- نظریه های مربوط به ساختار رفاه اجتماعی..... ۳۲
- ۳۳-۲-۵-۱- نظریه وجدان اجتماعی و غریزه انسان گرایی..... ۳۳
- ۳۵-۶-۱- برداشت های متفاوت از رفاه اجتماعی..... ۳۵
- ۳۶-۷-۱- شاخص های رفاه اجتماعی..... ۳۶

فصل دوم : بررسی وضع موجود رفاه اجتماعی افراد جامعه

- ۴۱- مقدمه..... ۴۱
- ۴۱-۱-۲- بررسی روند اخیر برخی شاخص های رفاه و مقایسه منطقه ای و بین المللی آنها..... ۴۱
- ۴۲-۲-۲- بررسی شاخص نرخ قتل..... ۴۲
- ۴۴-۳-۲- نرخ زندانیان به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر..... ۴۴
- ۴۵-۴-۲- درصد هزینه آموزش عمومی از GDP..... ۴۵
- ۴۷-۵-۲- نرخ تورم..... ۴۷
- ۴۸-۶-۲- سرانه تولید ناخالص داخلی..... ۴۸
- ۴۹-۷-۲- نرخ باسوادی بزرگسالان..... ۴۹

- ۵۱ ۸-۲-شاخص امید به زندگی در بدو تولد.....
- ۵۲ ۹-۲-شاخص درصد کودکان مبتلا به کم وزنی در زمان تولد.....
- ۵۳ ۱۰-۲-شاخص دسترسی به منابع آب سالم.....
- ۵۴ ۱۱-۲-بررسی درآمد سرانه.....
- ۵۵ ۱۲-۲-شاخص توسعه انسانی (HDI).....
- ۵۶ ۱۳-۲-شاخص فقر انسانی برای کشورهای در حال توسعه (HPL-1).....
- ۵۷ ۱۴-۲-نسبت هزینه دو دهک بالا به پایین.....

فصل سوم : جایگاه تامین ورفاه اجتماعی در نظام حقوقی ایران

- ۶۱ ۱-۳-پیدایش قوانین پیرامون نهاد تأمین اجتماعی.....
- ۶۲ ۲-۳-رابطه حقوقی مؤسسات خیریه با اشخاص.....
- ۶۳ ۳-۳-رابطه حقوقی موقوفات با موقوف علیهم.....
- ۶۴ ۴-۳-رابطه حقوقی سازمانهای امداد با آسیب دیدگان.....
- ۶۵ ۵-۳-ممیزات حقوقی قرارداد بیمهء اجتماعی و قرارداد بیمهء بازرگانی.....
- ۶۸ ۶-۳-اصل مالکیت عمومی وجوه تأمین اجتماعی.....
- ۶۸ ۷-۳-خصیصه تعلق قانونی مزایای تأمین اجتماعی.....
- ۶۹ ۸-۳-جایگاه تأمین اجتماعی در نظام حقوقی معاصر.....
- ۷۰ ۱-۸-۳-تأمین اجتماعی به عنوان یکی از رشته‌های حقوق عمومی معاصر.....
- ۷۱ ۲-۸-۳-تأمین اجتماعی به عنوان بخشی از اعمال حاکمیت دولت.....
- ۷۴ ۳-۸-۳-غیرقابل انحلال بودن تأمین اجتماعی.....
- ۷۵ ۹-۳-دامنه شمول تأمین اجتماعی.....
- ۷۸ ۱۰-۳-اصل فراگیری و مؤثر بودن تأمین اجتماعی.....

- ۱۱-۳- موانع موجود در زمینه قانون و ساختار نظام تامین و رفاه اجتماعی..... ۸۰
- ۱۲-۳- جایگاه تامین اجتماعی و اصل ۲۹ قانون اساسی..... ۸۰
- ۱۳-۳- جایگاه سازمان تامین اجتماعی در نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی..... ۸۲
- ۱۴-۳- حقوق فرهنگی و اجتماعی در قانون اساسی..... ۸۳
- ۱-۱۴-۳- حقوق و آزادی انتخاب شغل..... ۸۳
- ۲-۱۴-۳- آموزش و پرورش رایگان و همگانی..... ۸۴
- ۳-۱۴-۳- حق برخورداری از تامین اجتماعی و مسکن متناسب..... ۸۵
- نتیجه گیری..... ۸۶
- منابع..... ۸۹

فهرست جداول

- جدول ۲-۱: تعداد قتل های عمدی و غیرعمدی بین سال های ۷۵ تا ۸۱..... ۴۲
- جدول ۲-۲: تعداد افرادی که طی یک سال توسط دیگران به قتل رسیده اند به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر ۴۳
- جدول ۲-۳: نرخ زندانیان به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر (گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۱)..... ۴۴
- جدول ۲-۴: درصد هزینه آموزش عمومی از GDP (گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۱)..... ۴۶
- جدول ۲-۵: نرخ تورم بر حسب قیمت مصرف کنندگان..... ۴۷
- جدول ۲-۶: تولید ناخالص داخلی سرانه (واحد : دلار)..... ۴۹
- جدول ۲-۷: نرخ باسواد بزرگسالان (۱۵ ساله و بالاتر) به درصد (گزارش توسعه منابع انسانی، ۲۰۱۱)..... ۵۰
- جدول ۲-۹: شاخص امید به زندگی در بدو تولد در سال های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۱ (گزارش توسعه منابع انسانی، ۲۰۱۱)..... ۵۲
- جدول ۲-۱۰: درصد کودکان مبتلا به کم وزنی در زمان تولد در سال های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۹..... ۵۳
- جدول ۲-۱۱: شاخص دسترسی به منابع آب سالم در سال های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۸..... ۵۴
- جدول ۲-۱۲: وضعیت تولید ناخالص داخلی سرانه (بر حسب برابری قدرت خرید به دلار) در کشورهای منطقه..... ۵۵
- جدول ۲-۱۳: وضعیت نسبت هزینه دو دهک بالا به دو دهک پایین در کشور های منطقه..... ۵۷
- جدول ۲-۱۴: شاخص های اقتصادی و رفاهی جامعه و میزان رفاه خانوارهای ایرانی..... ۵۸

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۲: وضعیت شاخص توسعه انسانی در کشور های منطقه (مرکز آمار سازمان ملل)..... ۵۶
- نمودار ۲-۲: شاخص فقر انسانی در کشور های منطقه (مرکز آمار سازمان ملل)..... ۵۶
- نمودار ۳-۲: نسبت هزینه دو دهک بالا به پایین در فاصله سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶ (دفتر آمارهای جمعیت، سرشماری و نیروی کار مرکز آمار ایران)..... ۵۷

چکیده

موضوع تحقیق حاضر بررسی اصل تامین رفاه اجتماعی و تعهدات قانونی دولت در قبال آن می باشد. «رفاه اجتماعی» تعبیری است که بیشتر به یک وضعیت چند جانبه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی معطوف است و حفظ شأن انسانها و مسئولیت پذیری جامعه در قبال آن و ارتقای توانمندی کلیت جامعه در عرصه های فردی و جمعی از اهداف اساسی آن است. اصل ۲۹ قانون اساسی بیانگر تکلیف دولت در ایجاد ساختارهای مناسب جهت ارائه حمایت های اجتماعی است که شامل سه حوزه بیمه ای، امدادی و حمایتی می شود در حالی که در قانون تامین اجتماعی تنها به حوزه بیمه ای پرداخته شده است و قانون تامین اجتماعی مبنا را حمایت از شاغلین که حق بیمه پرداخت می نمایند نهاده است. علاوه بر این در طی سالهای اخیر تعداد بیشماری قانون، تصویب نامه و آییننامه در مقوله رفاه و تامین اجتماعی و نحوه اجرای اصل ۲۹ قانون اساسی به تصویب رسیده است که دولت در مورد گزینش راهکارها و شاخص های بهینه این امر بسیار مهم دچار سردرگمی است. بدیهی است تبیین صحیح جایگاه دولت در حوزه رفاه اجتماعی، تلاش در جهت ساماندهی نظام های سنتی رفاهی و سازمان های غیر دولتی و مهندسی مجدد در حوزه های رفاهی معطوف به دولت یکی از مأموریت های اصلی دولت است.

واژگان کلیدی:

تامین، رفاه اجتماعی، دولت، قانون، حقوق

مفهوم رفاه اجتماعی اغلب نظام مزایا را در ذهن تداعی می کند. اما این دیدگاه محدودی است که مفهوم واقعی رفاه اجتماعی را بازتاب نمی کند. ابرین و پنا^۱ اشاره می کنند که رفاه اجتماعی می تواند به معنای بهزیستی^۲ باشد که به مقوله هایی چون توسعه اقتصادی، اشاره کند که به اعتقاد بسیاری « نهادهای دولت رفاه » سلامت و امنیت فردی جامعه اشاره دارد. همچنین رفاه اجتماعی می تواند برای ارتقاء رفاه فردی و جمعی ضروری باشد. در نهایت، می تواند به عنوان گفتمانی^۳ از رفاه اجتماعی مطرح شود که از آن طریق می توان جهان را درک نمود (محقق کمال و نصرت آبادی، ۱۳۹۲). دیدگاه های ایدئولوژیک رفاه اجتماعی، به مباحثی فراتر از موافق و یا مخالف نظام مزایا نظر دارند. اگر چه ممکن است بعضی از سیاستمداران تعاریف محدودتری از رفاه اجتماعی داشته باشند، اما بسیاری از نظریه پردازان اجتماعی و سیاسی آگاه اند که رفاه اجتماعی از عوامل بهم مرتبط فراوانی تشکیل می شود (تیلور^۴، ۲۰۰۷). رفاه اجتماعی بر بنیادهای چندی استوار است. فیتزپاتریک آن را با مقوله هایی چون شادکامی طولانی، امنیت، ارضاء یا سرکوب نیازها، کسب آنچه سزاوار آنیم، و مقایسه خود با دیگران، مرتبط می داند (فیتزپاتریک^۵، ۲۰۰۱). در هر جامعه ای، توجه دولتمردان، سیاست گذاران و محققان به رفاه اجتماعی امری مهم و ضروری است. رفاه اجتماعی بر عوامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه تأثیری عمده می گذارد و در رشد و پیشرفت جامعه مؤثر است. از این رو، می توان گفت که هدف اصلی بسیاری از سیاستهای اقتصادی و اجتماعی، بهبود رفاه اجتماعی است که دولت به عنوان تأمین کننده جامع رفاه عمومی فراهم کننده رفاه در درجه اول قلمداد می شود. به ویژه در کشورهای در حال توسعه که یکی از مهمترین اهداف جلوگیری از گسترش فقر و بحرانهای اجتماعی و تلاش برای برقراری عدالت اجتماعی است. در واقع در بسیاری از این کشورها با توجه به پایین بودن سطح درآمد سرانه و توزیع ناعادلانه درآمد های ملی اقشاری از مردم توان تأمین معیشت خود را ندارند لذا در این تحقیق به بررسی اصل تأمین رفاه اجتماعی و تعهدات قانونی دولت پیرامون آن پرداخته شده است.

اگر در ۱۵۰ سال پیش دولت، کلاسیک مطلوب ترین دولت ها نزد اقتصاد دانان بوده است به دلیل مشخص شدن بیشتر ضعف های بازار و مطرح شدن شکست بازار در حوزه جدیدی مثل توزیع درآمد و تأمین اجتماعی، امروزه، مطلوب ترین دولت از نظر اقتصاددانان دولت رفاه است. فرض و اصل اساسی در مورد دولت رفاه این است که حکومت، مسئولیت آسایش اتباعش را بر عهده دارد. رفاه اجتماعی از مهم ترین مقولات اقتصادی است که در متون اقتصادی تبیین و بررسی آن مورد توجه قرار گرفته است. تأمین رفاه

¹ O'Brien and Penna

² Well-being

³ Discourse

⁴ Taylor

⁵ Fitzpatrick

فرد واجتماع از سوی دولت از دیرباز میان متفکران و جوامع گوناگون مورد بحث بوده است. رفاه اجتماعی، دامنه وسیعی از فعالیت ها و برنامه هایی را دربرمی گیرد که تحت نظارت و با کمک دولت برای بهزیستی افراد و جامعه انجام می شود، امروزه برنامه های رفاه اجتماعی فقط به حوزه خاصی مثل بهداشت یا بیمه محدود نمی شود، بلکه این برنامه، مجموعه واحدی از فعالیت ها را در حوزه های اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی، فرهنگی و حقوقی شامل میشود. تجربه کشورهای فقیر و غنی در زمینه اهمیت دولت و رفاه اجتماعی قابل تأمل است. تمامی مشکلات با دستیابی به نرخ های رشد زیاد حل نمی شود. چنانچه در فرآیند اقتصادی کشور تأکید سیاستگذاران و برنامه ریزان، صرفاً دستیابی به رشد بیشتر باشد، ضرورتاً توانمندیهای بخشی مورد توجه قرار خواهد گرفت و لذا دولت ها علاوه بر رشد باید توسعه اقتصادی و اجتماعی را نیز مد نظر قرار دهند که نتیجه آن افزایش شاخص های رفاه اجتماعی است. در زمینه رفاه اجتماعی و ارتباط آن با بودجه دولت باید گفت که تغییرات رفاه به بودجه دولتها وابستگی خاصی دارد. (سامتی و همکاران، ۱۳۸۷)

معمولاً یکی از معرف های میزان پیشرفت کشورها را شاخص های مربوط به رفاه اجتماعی تشکیل می دهد؛ یعنی کشورهای مختلف جهان برای بیان میزان پیشرفت خود از شاخصهای مربوط به رفاه اجتماعی استفاده می کنند و سرانجام چنین تلقی می شود که هر اندازه سرمایه گذاریها و بودجه سالیانه دولت صرف برنامه های بنیادی رفاه اجتماعی شود به همان میزان میتوان ادعای پیشرفت و ترقی کرد. شاید بتوان گفت افلاطون از نخستین متفکرانی است که درباره دخالت هیأت یا فرد حاکم اظهار عقیده کرده است. از دیدگاه وی، وظیفه خاص این هیأت یا فرد، تشخیص منافع کلی همگان و انتخاب بهترین راه برای تأمین منافع مذکور است. (طاهری، ۱۳۷۹: ۴۲)

کار ویژه اصلی و اولیه یا حداقل دولت، تأمین امنیت مردم در برابر خطرهای داخلی و خارجی و نهادینه کردن امنیت جمعی بوده است. (بشیریه، ۱۳۸۱: ۸۰) به صورت تاریخی، نخستین منبع رفاه فرد، خانواده بوده است. حتی امروزه نیز اقتصاد خانواده اهمیت دارد. دولت نیز به طور غیرمستقیم از طریق تأمین دفاع ملی و حفظ قانون و نظم و با پرداختن به برخی از امور اجتماعی مانند خدمات آموزشی و مراقبت های بهداشتی، پرداخت یارانه ها و تخفیف ها یا معافیت های مالیاتی برای تأمین رفاه فرد به ایفای نقش میپردازد.

دولت به عنوان تأمین کننده جامع رفاه عمومی، فراهم کننده رفاه در درجه اول قلمداد میشود. دولتها چند نقش یا وظیفه در امور اقتصادی دارند که کم و بیش نسبت به بقیه وظایف و نقش های آنها اهمیت بیشتری دارد. اینها در واقع از اهداف سیاست گذاری بخش عمومی نیز به شمار میرود. این نقشها تحت عناوین "تخصیصی"، "توزیعی"، "تثبیتی" و "قانونی" در ادبیات مالیه عمومی مطرح است. فرایندی که طی آن، چگونگی استفاده از تمام منابع و امکانات برای تولید کالاها و خدمات عمومی تعیین می شود، تخصیص نام

دارد. تعدیلهایی که در وضع درآمدها و ثروت ها صورت می گیرد تا جامعه به وضعیتی دست یابد که توزیع نهایی، عادلانه و یا منصفانه شود، تحت عنوان نقش توزیعی دولت بررسی می گردد. مجموعه خط مشی هایی که به منظور حصول به وضع پایداری در قسمتها، رشد مطلوب در تولیدات و اشتغال و وجود تناسبی معتدل در تراز پرداخت ها اعمال می گردد در قالب وظیفه و یا نقش تثبیتی مطرح می شود. سرانجام تدابیر مربوط به تدوین و حفظ مقررات اقتصادی، وظیفه قانونی حکومت را نشان میدهد. (دادگر کرمانجانی، ۱۳۷۸: ۵-۶)

برقراری تناسب صحیح بین نقش و ظرفیت ها و تواناییهای دولت برای بهبود بخشیدن به کالای دولت حیاتی است. موضوع برقراری تناسب میان نقش دولت با توانایی هایش، تنها شامل تعیین موارد دخالت دولت نیست، بلکه چگونگی و حسن اجرای امور را نیز دربرمی گیرد. دولت در تضمین ارائه خدمات اساسی (نظیر آموزش و پرورش، بهداشت و زیرساخت ها) نقش مهمی دارد. (سامتی و همکاران، ۱۳۸۷)

از مهمترین اهدافی که دولتها به ویژه در کشورهای در حال توسعه با اجرای طرحهای رفاهی دنبال میکنند، جلوگیری از گسترش فقر و بحرانهای اجتماعی و تلاش برای برقراری عدالت اجتماعی است. در واقع در بسیاری از این کشورها، با توجه به پایین بودن سطح درآمد سرانه و توزیع ناعادلانه درآمدهای ملی، اقشاری از مردم توان تامین معیشت خود را ندارند. به همین دلیل از کارکردهای مهم دولت، تامین حداقل مایحتاج و خدمات عمومی است. در این میان اقتصاد ایران، به عنوان یکی از اقتصادهای کشورهای در حال توسعه، از معضلات مهمی رنج میبرد؛ معضلاتی که لزوم برقراری برنامه های رفاهی را بیش از پیش کرده است. اگر چه تحرکهایی در راستای تقلیل و یا حذف این معضلات و ایجاد یک رفاه عمومی در برخی دوره ها همچون تعدیل ساختاری در اوایل انقلاب (۱۳۵۹)، تجدید برنامه های فقرزدایی و برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۶۸) و در آخرین کوششها، طرح هدفمند کردن یارانه ها (۱۳۸۹) توسط برخی دولتها اعمال شده است، اما عمده این برنامه ها بیش از آنکه منجر به بهبود رفاه طبقات آسیب پذیر شود، با ظهور پیامدهای منفی، نتوانسته اند بهبود شرایط گروه های هدف خود را، که عمدتاً از طبقات پایین درآمدی هستند، تامین کنند. برنامه های تعدیل ساختاری با آزادسازی اقتصاد و گسترش تورم با شکست مواجه شد (ابراهیمبای سلامی، ۱۳۸۸)، برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با وجود لحاظ کردن برنامه های مبارزه با فقر، نتوانسته به بهبود و پویایی طبقات پایین درآمدی منجر گردد (زاهدی اصل و بساطیان، ۱۳۹۰) و شواهد حاکی از آن است که پیامدهای تورمی در اقتصاد و انفعالی در اجتماع، ناشی از طرح هدفمند کردن یارانه ها، توفیق این برنامه را با شک و تردید همراه کرده است. سیاستهای نادرست و حتی اجرای ناقص سیاست های درست در اقتصاد کشور، در دهه های گذشته هزینه های بسیاری را بر جامعه و اقتصاد تحمیل نموده است. حال در چنین شرایطی، جای مجدد برای آزمون و خطا در اقتصاد رفاه ایران باقی نمانده است. از طرفی توجه

به عظمت جمعیتی که در نتیجه اعمال برنامه های رفاهی، متاثر میشوند، باعث شده که توجه به شرایط حاکم بر اقتصاد و جامعه به هنگام اعمال یک سیاست رفاهی به طور جدیتری مطرح گردد و تبعاً هر گونه اشکال و نقص در اجرای آن، یک مسئله اجتماعی تازه تر و جدیتر را به دنبال داشته باشد. لذا با توجه به مسائل مطرح شده این سوال پیش می آید که تعهدات قانونی دولت در قبال تامین رفاه اجتماعی مردم چه می باشند؟

الف: اهمیت و ضرورت تحقیق

تامین اجتماعی به عنوان یکی از حقوق بنیادین مردم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از وظایف و تکالیف دولت شناخته شده است که با مشارکت مردم به آن مبادرت می ورزد اصل ۲۹ قانون اساسی به صراحت به این امر مهم پرداخته است. امروزه اهمیت تامین اجتماعی بیش از پیش بر همگان آشکار شده است که این موضوع از روند رو به رشد اهمیت حاکمیت نظم و عدالت به عنوان مولفه های اصلی یک جامعه پیشرفته بر هیچکس پوشیده نیست. قانون اصلی ترین ابزار ایجاد نظم و صلح و دوستی در جامعه است. حاکمیت قانون دارای یک معنای عام است و یک معنای خاص، در معنای عام یعنی وجود نظم در کشور و در معنای مضیق تر به معنای اجرای قوانین موضوعه به نحو درست است. که امروز سازمان تامین اجتماعی به عنوان بزرگترین سازمان بیمه اجتماعی کشور رسالت عظیم مدیریت امور بیمه ای بیش از نصف جمعیت کشور، حفظ و به کار گیری منابع در اختیار و ارائه خدمات و ایفای تعهداتی که قانون مقرر داشته را بر عهده دارد.

چون هدف رفاه اجتماعی متوجه انسانهاست یعنی نهایت برنامه رفاهی اجتماعی، تامین نیاز های مختلف انسانی و دادن آسایش، آرامش، امنیت و رضامندی به جامعه انسانی است لذا این نیازها باید شناخته و تعریف شود چون این نیازها در رابطه انسان به عنوان مخلوق خاص مطرح می شود بنابراین برای شناخت نیاز های انسانی ابتدا باید انسان را شناخت. هر چند مسئله انسان و جامعه مدار بحث تامین و رفاه اجتماعی است اما بررسی مستمر و دقیق همین مسئله آثار و ثمرات خود را بر انسان و جامعه باز می گرداند و توجه عالمانه به این موضوع و بحث ارتباط نزدیک نظر و عمل مربوط به تامین و رفاه اجتماعی را عمومیت و اجتماعیت می دهد و ساز واری دانش مزبور را با نیازهای فردی و اجتماعی اعضای جامعه بازنمایی می کند. زیرا هدف آن بهبود زندگانی عامه مردم است. در جمع بندی از آیات متعددی که در زمینه تامین رفاه حال انسان وارد شده است می توان به موارد زیر اشاره کرد

۱. همه موجودات برای رفاه انسان خلق شده است: ۲۹ بقره ۱۹ و ۲۰ حجرات

۲. خلقت دریا ها برای رفاه انسان: ۱۴ انحل